

KOMMUNIKATIONSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 25/2010 rd

Statsrådets redogörelse: Ett produktivt och nyskapande Finland — Digital agenda för åren 2011—2020

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 30 november 2010 statsrådets redogörelse Ett produktivt och nyskapande Finland — Digital agenda för åren 2011—2020 (SRR 10/2010 rd) till kommunikationsutskottet för beredning.

Utlåtanden

I enlighet med riksdagens beslut har kulturutskottet och framtidsutskottet lämnat utlåtanden i ärendet. Utlåtandena (KuUU 22/2010 rd och FrUU 5/2010 rd) återges efter betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- specialrådgivare Olli-Pekka Rissanen, finansministeriet
- konsultativ tjänsteman Taru Rastas, kommunikationsministeriet
- expert Teemupekka Virtanen, social- och hälsovårdsministeriet
- utvecklingsdirektör Markku Tahvanainen, miljöministeriet
- programdirektör Antti Kivelä, Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra

- chef för programområdet Olli-Pekka Heino-nen, Rundradion
- sakkunnig Tommi Karttaavi, Finlands Kom-munförbund
- direktör Kari Risberg, Digita Ab
- Head of Digital Marketing Juha Toivari, Nordea Bank Finland Abp
- verkställande direktör Petteri Järvinen, Pette-ri Järvinen Oy
- expert Veijo Turunen, Finlands Näringsliv
- juridisk chef Marko Lahtinen, FiCom
- ombudsman Kimmo Ylisiurunen, Älykkään liikenteen verkosto ITS Finland.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- Folkpensionsanstalten
- Konsumentverket
- Kommunikationsverket
- Befolkningsregistercentralen
- Försörjningsberedskapscentralen
- Statskontoret
- Elisa Abp
- Nokia Abp
- TeliaSonera Oyj
- Piraattipuolue.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Redogörelsen är viktig och de föreslagna åtgärderna går på det hela taget i rätt riktning och är värda att satsa på.

För att medborgarnas vardag ska löpa smidigare och företag och andra organisationer kunna fungera bättre är det allt viktigare att informationssamhället och alla dess delområden utvecklas. Med tanke på den närmaste framtiden och Finlands konkurrenskraft bör vi som högsta prioritet ha att utifrån ingående konsekvensanalyser sätta upp mål för informationssamhället och fokusera på betydelsefulla frågor och få dem att utvecklas och utfalla på önskat sätt.

Regeringen stakar i redogörelsen ut de viktigaste målen för de kommande åren och lägger fast åtgärder för att nå dem. Enligt redogörelsen hjälper satsningar på informationssamhället till att förbättra dels produktiviteten inom såväl offentlig som privat sektor, dels konkurrensförmågan i en allt mer globaliserad värld.

Redogörelsen och informationssamhället tar båda sikte på att alla ska ha tillgång till högklassiga och förmånliga kommunikationstjänster. Utbudet av digitala bastjänster till alla, oavsett var de befinner sig, måste säkerställas. När det gäller informationssamhället är de främsta nyckelorden innehåll, tjänster, kompetens och teknik. Det krävs adekvata satsningar på alla dessa områden för att informationssamhället ska få en jämlikhetsfrämjande effekt för medborgarna. Tjänsterna ska läggas upp även med hänsyn till användarnas behov, tillgänglighet och flerspråkighet. Utskottet instämmer med redogörelsen i att användningen av informations- och kommunikationsteknik inte är ett självändamål utan ett instrument för informationstillgång och informationsbehandling men också för att upprätthålla och öka välfärden.

Redogörelsen listar att stort antal utvecklingsåtgärder inom den offentliga förvaltningen. Men en del av förslagen skissas trots allt upp mycket

generellt. Regeringen påpekar att man medvetet låtit bli att lägga över ansvaret för vissa enskilda åtgärder på en specifik aktör. Utskottet konstaterar att det oundvikligen kommer att bli svårare att genomföra målen när ansvariga och exakta tidplaner saknas.

Redogörelsen lyfter ofta fram användaraspekten. Till de viktiga målen hör att spara kostnader, men också att e-tjänsterna ska vara lätta att använda och upplevas som enkla trots ett eventuellt komplicerat tekniskt utförande. Utskottet understryker att man här och nu också bör ta hänsyn till konsumentskyddsaspekten när tjänster av helt nytt slag tas i bruk.

Redogörelsen utgår från att seniorernas ställning som en aktiv del av befolkningen ska tryggas och stärkas. Det är viktigt att avseende fästs vid grupper med särskilda behov såsom funktionsnedsatta och äldre, poängterar utskottet. De här användargrupperna måste ägnas särskild uppmärksamhet för att deras ställning och delaktighet inte ska försämrats utan tvärtom förbättras markant tack vare informationssamhället och de nya tjänsterna. De behöver framför allt tillgängliga och användarvänliga tjänster.

Om informationssamhället styrs i rätt riktning kan det starkt bidra till miljömålen. Enligt redogörelsen ska den digitala miljön leda oss mot ekologiska och hållbara val. Utskottet menar att man aktivt bör försöka ta fram metoder att utnyttja den elektroniska kommunikationen och informationstekniken för att förbättra energieffektiviteten i olika branscher och minska de skadliga miljöeffekterna. Exempelvis genom utvecklingssatsningar på smart trafik kan vi få ner utsläppen från trafiken betydligt.

Informationssamhället öppnar för möjligheten till en större jämlikhet såväl i samhället som geografiskt och till en bättre konkurrenskraft och produktivitet. Redogörelsen utgår från att Finland ska vara en föregångare på en gemensam digital marknad och betonar det globala perspektivet i planeringen av informationssamhället. Informationssamhällets utveckling skapar

nya möjligheter för finländska företag på hemmamarknaden men också utomlands.

Många livsviktiga samhällsfunktioner är redan nu beroende av fungerande data- och kommunikationssystem. Det gäller att se till att informations- och kommunikationssystem som är kritiska med avseende på samhällsfunktioner fungera, och därför bör man särskilt titta på lagstiftningen för normalförhållanden och undersöka vilka ändringar som behövs för att säkerställa att kommunikationsnätet fungerar vid störningar av olika slag. Särskilt viktigt är det att försäkra sig om att elförsörjningen till kommunikationsnäten fungerar.

Utskottet vill också peka på frekvenshanteringens betydelse för utvecklingen i informationssamhället och för att kommunikations- och medievärlden ska kunna arbeta på gynnsamma villkor. Målet bör vara att frekvenserna kan användas effektivt men samtidigt tillräckligt smidigt när ny teknik och nya tjänster gör insteg.

Finansieringen kommer att spela en avgörande roll för att få fart på utvecklingen i informationssamhället. Genom att fördela de nuvarande pengarna på lämpligare sätt kan man få utvecklingen att framskrida. Men om vi faktiskt vill att Finland ska hämta in försprånget till de länder som kommit längst i utvecklingen mot ett informationssamhälle behövs det mer pengar för att snabba upp processen.

För att redogörelsens mål ska nås behövs det mer resurser, en starkare och mer samlad styr- och ledningsmodell och bl.a. ett intensivt samarbete mellan offentlig förvaltning och näringsliv, påpekar utskottet. Utvecklingsprojekten bör leddas centraliserat för att aktörerna, som nu är mycket självständiga, ska fås att marschera i önskad riktning. Företag, individer men framför allt det allmänna måste tydligt utfästa sig att åter placera Finland i it-utvecklingens framkant.

Med beaktande av hur snabbt tekniken utvecklas är det angeläget att målen ses över tillräckligt ofta och målformuleringen och de anknyttande åtgärderna ändras snabbt om så behövs.

Innehåll och tjänster ges prioritet

Informationssamhället infrastruktur består bl.a. av information, informationssystem, nät som sammanbinder informationssystemen samt apparater och terminalutrustning för utnyttjande av informationen. Utvecklingen i informationssamhället har till övervägande del skett med tonvikten lagd på teknik. Redan i många år har det talats om informationens, tjänsternas och innehållets betydelse, men trots det har satsningarna på många sektorer fortfarande varit tekniskt inriktade. Men nu framhåller regeringen att utvecklingen framöver bör utgå från människornas och samhällets behov. Utskottet menar att man härnäst måste koncentrera sig mer på innehåll och tjänster och satsa på en utveckling som tar fasta på såväl innehåll som människors behov.

Målet i redogörelsen är att de centrala tjänsterna ska vara tillgängliga elektroniskt före 2013. Utskottet menar att målet är utmärkt men tidsschemat snävt och att det därför behövs resurser för att målet faktiskt ska nås. Dessutom behövs det vision och vilja. Den offentliga förvaltningens tjänster kan vid sidan av andra högklassiga och innehållsrika tjänster bidra till att efterfrågan på snabb uppkoppling ökar. Likaså behöver de kommersiella e-tjänsterna och nät-handeln gynnsamma förhållanden för att utvecklas och fungera. Utskottet vill påpeka att e-tjänster i framtiden också kan bli en viktig exportvara, vilket kunde ha behandlats mer ingående i redogörelsen.

I redogörelsen uttrycker regeringen sin oro över att handlingsramen för nationell produktion av medieinnehåll blir allt snävare allteftersom det internationella medieutbudet ökar. Kulturutskottet framhåller i sitt utlåtande (KuUU 22/2010 rd) att tyngdpunkten bör ligga på utvecklingen av finskproducerat innehåll i kommunikationsbranschen. Dessutom anser kulturutskottet att den allt mer digitala omvärlden sätter press på att utveckla upphovsrättssystemet.

Kommunikationsutskottet menar att högklassiga och intressanta innehåll är kännetecknande för ett informationssamhälle och att man därför också måste värna om rättigheterna för dem som skapar medieinnehåll för att det producerade

innehållen ska hålla hög kvalitet. Upphovsrätten och bekämpningen av piratism är viktiga frågor som man bör försöka finna bra lösningar för när omvärlden och tjänstekoncepten förändras. Till de stora utmaningarna hör att med invägande av upphovsrätten skapa en miljö med flera plattformar och säkerställa förutsättningarna för inhemsk produktion av medieinnehåll. Det är inte bara produktionen av inhemskt medieinnehåll som behöver utvecklas utan samma gäller medieinnehåll för den internationella marknaden.

Det är viktigt att skapa gynnsamma förutsättningar för inhemsk innehållsproduktion och försöka finna nya finansieringsvägar. Utskottet håller med kulturutskottet om att Rundradion spelar en mycket viktig roll i produktionen av finländskt medieinnehåll. Bolagets ekonomi bör säkras och därmed också dess roll som finansör för och producent av inhemskt digitalt medieinnehåll. Den lösning som man stannar för bör på ett rättvist sätt stabilisera Rundradions ekonomi och garantera en adekvat finansiering långt in i framtiden, framhåller kommunikationsutskottet.

Bredband i glesbygden

I juli 2010 var Finland först i världen med att lagstifta om rätt för alla medborgare och företag till bredbandsuppkoppling på minst 1 Mbit/s. Statsrådets projekt för bredband i glesbygden har som mål att så gott som alla permanenta bostäder samt företagens och de offentliga organisationernas permanenta verksamhetsställen vid utgången av 2015 ska ligga högst två kilometer från ett nät som möjliggör en hastighet på 100 Mbit/s. Den hastigheten kan i dagsläget endast uppnås med ett optiskt fibernät. Tekniken i de mobila kommunikationsnäten tillåter ännu inte sådana hastigheter.

Utskottet understryker hur viktigt projektet för bredband i glesbygden är och hur väl lämpade de ambitiösa målen och deras målmedvetna genomförande är för att främja uppkomsten av ett jämlikt informationssamhälle. Men sakkunniga som utskottet hört uppger att det just nu förefaller osannolikt att målen uppnås inom utsatt

tid. Många stora teleföretag lär inte vara intresserade av att bygga nät i glesbygden och små operatörer igen har inte nödvändigtvis råd med det, eftersom kostnaderna varit högre än beräknat.

Bredbandsprojektet förefaller grovt taget utfalla så att tätbebyggda områden får de nödvändiga snabba förbindelserna medan däremot operatörernas intresse och efterfrågan på tjänster varit lamare än beräknat i byar och mindre tätorter samt ute i glesbygden. Problemet ligger ofta i att små operatörer gärna ser att kommunen lämnar borgen men att en del kommuner inte är villiga att göra det. Dessutom kan det hända att EU-lagstiftningen inte medger en sådan borgen. Ett annat problem är att det stora projektet splittrats upp i hundratal relativt små projekt, vilket inte nödvändigtvis alltid är det mest förmånliga i ekonomiskt och operativt hänseende. Utskottet har i flera sammanhang uttryckt sin oro för glesbebyggda och ekonomiskt svårt ansatta kommuners möjligheter att stå för sin andel av kostnaderna för bredbandsprojektet. Problemen har lett till att många projekt försenats, och det finns de som befarar att den planerade finansieringen för EU:s landsbygdsprogram därmed inte kan utnyttjas fullt ut.

Sakkunniga som utskottet hört uppger att byggkostnaderna för de ca 800 bredbandsprojekt som landskapsförbunden föreslagit just nu bedöms uppgå till 400–500 miljoner euro. Kalkylen inbegriper inte kostnaderna för de sista två kilometrarna som hushållen och företagen själva ska stå för. En del aktörer har kommit till avsevärt högre summor i sina egna kalkyler. Också med tanke på optimeringen av byggkostnaderna är det viktigt att teknikneutraliteten beaktas såväl i lagstiftningen som i bredbandsprojektet.

Utskottet menar att det är ytterst viktigt att bredbandsprojektet framskrider, eftersom det bidrar till regional jämlikhet och ett mer utvecklat informationssamhälle, men känner samtidigt stor oro för kostnaderna för abonnentförbindelserna. De kostnaderna läggs huvudsakligen på hushållen och andra slutanvändare. För många hushåll kan de bli för höga och då får inte alla medborgare de facto tillgång på lika villkor till

de tjänster som erbjuds via bredband. Det var orsaken till att utskottet i sitt betänkande KoUB 20/2009 rd om lagen om stöd för byggande av bredband (1186/2009) föreslog att riksdagen godkänner ett uttalande om att regeringen ska utreda vilka möjligheter det finns till extra finansiering om abonnentförbindelserna blir oskäligt dyra. Det har framhållits för utskottet att hushållen kan utnyttja hushållsavdraget, visserligen bara för arbeten i huset och på gården kring huset. Rätten till hushållsavdrag utvidgades genom en ändring av inkomstskattelagen (1535/1992) som trädde i kraft den 1 januari 2009 till att även omfatta data- och informationstekniska installationer. Enligt information till utskottet kan kostnaderna för de två sista kilometrarnas abonnentförbindelse som fiberförbindelse bli mycket höga i vissa fall, t.ex. om abonnentledningen är lång. Men abonnenten kan ofta redan från första början välja mellan fiberanslutning eller en långsammare, men billigare trådlös anslutning. Utskottet understryker att det måste gå att få en abonnentanslutning till skäligt pris och enligt samma principer i hela landet.

Regeringen har i redogörelsen tidigare lagt halvtidsutvärderingen av bredbandsprojektet till 2011. Utskottet konstaterar att man i det sammanhanget bör kunna bilda sig en tydlig uppfattning om huruvida projektet behöver ses över, huruvida det krävs mer pengar och hur en sådan extra finansiering ska skötas. I bedömningen bör man inte bara titta på om kostnaderna blir skäliga för slutanvändarna utan också på vilka ekonomiska möjligheter kommunerna har att delta i projektet och vilken nya teknik som står till buds.

Halvtidsutvärderingen bör göras omsorgsfullt och med särskild fokus lagd på den verkliga efterfrågan på tjänster och eventuella behov av ändringar till följd av en snabb teknisk utveckling. Exempelvis målen gällande överföringshastighet bör bedömas med avseende på behovet så att hänsyn tas till användarnas genuina behov och de krav tjänsterna ställer. Datakomprimeringstekniken t.ex. lär ha utvecklats till den grad att den överföringshastighet man tidigare räknat med eventuellt inte alltid behövs. Ut-

skottet understryker att bredbandsprojektet fortsatt ska styras av principen om teknikneutralitet och hithörande flexibilitet även när tekniken utvecklas. Det ska gå att efterfrågeanpassat använda olika tekniker samt fasta eller trådlösa nät på det lämpligaste och mest kostnadseffektiva sättet och i förekommande fall genom att kombinera dem.

Utskottet har också fått en rapport om nya snabba, kostnadssparande metoder att bygga bredband med fiberoptik som kan användas även vintertid. Med de nuvarande byggmetoderna uppgår gräv- och beläggningskostnaderna ofta till mer än 50 procent av de sammantagna kostnaderna. Med de nya metoderna kan fiberkabeln snabbt läggas ner i en smal fåra i asfalten. För att få ner bredbandskostnaderna bör man utreda fördelarna med de nya byggmetoderna och vilka möjligheter det finns att utnyttja metoderna, poängterar utskottet.

Som nästa steg vore det angeläget att grundligt fundera på hur bredbandsbyggandet kunde samordnas och lämpligen integreras i andra infrastruktursprojekt gällande bl.a. vägar eller elnät för att uppnå besparingar. Enligt uppgift finns goda exempel redan att tillgå.

Utskottet anser att den regionala jämlikheten och utvecklingen i informationssamhället kräver att bredbandsprojektet genomförs. Utskottet understryker att det spelar en avgörande roll för de närmaste årens IT-samhällsutveckling och regionala utveckling i Finland att bredbandsprogrammet blir genomfört och att målen nås på lika villkor överallt.

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner följande ställningstagande med anledning av redogörelsen:

Riksdagen förutsätter att metoderna för att genomföra projektet för bredband i glesbygden och projektmålen bedöms på nytt i början av nästa valperiod såsom det föreslås i redogörelsen. I bedömningen ska avseende fästas vid kostnads-kalkylerna för såväl stamnät som abonnentförbindelser, vilka preciserats efter anbudsförfarandena, eventuella ändringsbehov till följd av teknikutvecklingen samt den tilläggsfinansiering

och de nya finansieringsmodeller som i förekommande fall behövs för att nå målen.

Systeminteroperabilitet

Den offentliga förvaltningens informationssystem har under årens lopp i de flesta fall planerats och byggts upp sektorsanpassat. Följden är att systemen överlappar varandra och inte fungerar ihop. De nuvarande systemens interoperabilitet, t.o.m. inom en sektor, uppfyller inte alltid dagens krav. Informationen måste kunna röra sig mellan olika system och därför behövs det insatser för att eliminera överlappningar i den offentliga förvaltningens informationssystem och register.

Utskottet menar att man måste satsa avsevärt mer på systeminteroperabilitet inom den offentliga förvaltningen. Detta är särskilt viktigt inom social- och hälsovården. Det behövs en gemensam strategi för att uppnå interoperabilitet och kostnadseffektivitet inom offentlig sektor.

Molnstrukturer kan ge besparingar även i fråga om offentlig sektors system och tjänster, eftersom tjänsteproduktionen blir billigare tack vare sammankopplade servrar, effektiv informationsöverföring och geografisk spridning. Nu gäller det att undersöka hur man kan skapa fungerande premisser för utveckling av finländska molntjänster.

Målen och utgångspunkterna är mycket ambitiösa i många av offentlig sektors utvecklingsprojekt för informationssystem och tjänster, konstaterar utskottet. Men ofta har det tagit oskäligt lång tid att genomföra projekten. Enligt framtidsutskottet är en orsak till den här typen av problem att vi i Finland har velat få en felfri och slutlig lösning på alltför stora block på en gång. Kommunikationsutskottet menar att resultaten ofta kan bli bättre om projekten startas med mindre tyngd i bagaget och att regeringen gärna kunde ha presenterat mer ingående fördelarna och aspekterna med ett snabbt projektgenomförande.

Fri tillgång till offentlig information

Enligt redogörelsen ska informationslagren vara fria och lättillgängliga för alla. Fri tillgång till

offentlig information innebär att medborgarna, andra myndigheter, bearbetare av rådata eller tjänestetillhandahållare som utnyttjar dessa data ges tillgång, eventuellt avgiftsfritt, till offentlig information som offentlig sektor producerar i sin verksamhet. Offentlig sektor producerar enorma mängder information av olika slag som även lämpar sig för många andra ändamål. Finland har en lång tradition av att föra stora, tillförlitliga register och producera data. Utskottet understryker att dessa offentliga uppgifter måste nyttiggöras.

Fri tillgång till information som offentlig sektor producerar öppnar för möjligheten att förädla informationen och ge den nya former eller sammansättningar och för att ta fram kommersiella tjänster, vilket i sin tur öppnar för nya innovationer och entreprenörskap. Utskottet anser att alla absolut måste få tillgång till offentlig information på lika villkor och att man därför måste satsa stort på det framöver. För att avgiftsfriheten ska bli verklighet bör det undersökas om de ämbetsverk som i dagsläget uttryckligen har till uppgift att sälja information kunde fungera under andra premisser i framtiden.

Framtidsutskottet menar att den ömsesidiga dialogen mellan offentliga informationslager bör öppnas upp för hela samhället och lyftas fram som ett mål för IT-samhällsstrategin på kort sikt. Hindren för att utnyttja myndigheternas databaser fullt ut måste avvecklas. Som exempel kan nämnas avgiftsbelagd offentlig information för att finansiera den insamlade partens verksamhet, bristen på information om att databaser finns till och var de befinner sig, avsaknaden av öppna gränssnitt, ovissheten om upphovsrätten till information och myndigheternas alltför djupgående administrativa och operativa gränser.

Kommunikationsutskottet instämmer i framtidsutskottets syn och konstaterar att nuvarande rutiner och bestämmelser måste ses över för att offentliga informationslager ska kunna öppnas upp och den offentliga informationen i största möjliga utsträckning kunna utnyttjas för att generera nytta för samhället.

Utbildningens betydelse

Kunnandet är grunden för vår internationella konkurrenskraft, påpekas det i redogörelsen. Målet är att alla ska ha möjlighet och förmåga att använda digitala tjänster. Det behövs nya färdigheter och kunskaper i informationssamhället, vilket gör utbildningen och satsningarna på den angelägna. Kulturutskottet påpekar i sitt utlåtande att en av de största riskerna för jämlikheten är att medborgarna antingen har eller inte har digital kompetens, och det kan leda till en ny typ av utanförskap. Vidare framhåller kulturutskottet att det fortfarande finns stora skillnader mellan olika skolor när det gäller att nyttiggöra informations- och kommunikationsteknik i undervisningen och som stöd för studierna.

Kommunikationsutskottet instämmer i det sagda och understryker med kraft vikten av jämlikhet i utbildningen. Alla finländare bör ha samma möjligheter att under utbildningens lopp tillägna sig medborgerlig kompetens och de arbetslivsfärdigheter som behövs i informationssamhället. Det gäller alltså att satsa på undervisning som ger färdigheter för informationssamhället på alla utbildningsnivåer och se till att alla har tillgång till de förbindelser och den adekvata utrustning som behövs för utbildningen. Redogörelsen nämner också digitala studiematerial som bör utökas och utvecklas.

Redogörelsen lägger stor vikt vid att skolorna ska bli bättre på informationsteknik och vid grund- och fortbildningen av lärare. Det behövs redskap, konstaterar utskottet, men det är också viktigt att lärarna och utbildarna har tillräckliga färdigheter och kompetens för en högkvalitativ undervisning.

Utbildningen inom området information och kommunikation bör utökas vid läroanstalterna. Enligt kulturutskottet räcker it-undervisning ändå inte i sig till för att eleverna ska kunna klara sig i arbetslivet, utan informationsteknik måste användas inom all undervisning och inläring. Kommunikationsutskottet understryker att om utbildningsresurserna inte utökas och utbildningen inte genererar färdigheter går det inte heller att få ut maximal nytta av investeringarna i infrastruktur och tjänster.

Informationssäkerhetslag för informationssamhället

Utskottet påpekar att informationssamhällets rättsliga dimension behöver undersökas och lagstiftningen ses över. Lagstiftningen om informationssamhället är överlag mycket splittrad i dag och därför svår för aktörerna att få ett grepp om.

Med informationssäkerhet avses bevarande av konfidentialitet, riktighet och tillgänglighet hos information. Informationssäkerhet kan innebära tekniska åtgärder, administrativa åtgärder, procedurer typ skyldighet för aktörerna att göra anmälan, myndighetstillsyn eller t.o.m. anvisningar till personer som hanterar information. Informationssäkerheten blir obönhörliga allt viktigare ju mer informationssamhället utvecklas och vi måste värna den också med hänsyn till många basala samhällsfunktioner och medborgarnas grundläggande fri- och rättigheter.

Informationssäkerhetsregler finns inströdda på ett otal ställen i vår lagstiftning. Bestämmelser om informationssäkerhet i vid bemärkelse ingår bl.a. i lagen om dataskydd vid elektronisk kommunikation (516/2004), personuppgiftslagen (523/1999), lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), lagen om integritetsskydd i arbetslivet (759/2004) och i en lång rad andra lagar. Den splittrade lagstiftningen gör det märkbart svårt att realisera informationsskyddet och vållar aktörerna huvudbry när det gäller att ta reda på vilka bestämmelser som är tillämpliga på just dem och i vilken situation.

För att uppnå en bättre informationssäkerhet bör man kartlägga de gällande bestämmelserna och undersöka om det går att lagstifta om informationssäkerhet tydligare och enhetligare för både offentlig och privat sektor. Informationssäkerheten kunde förbättras avsevärt hos oss genom tydlig lagstiftning och rättsäkerhet. Samtidigt kunde man titta på den nuvarande lagstiftningens räckvidd, hur kompatibla lagarna är, huruvida begreppen är homogena, om överlappningar förekommer, hur olika lagar förhåller sig till varandra och om det eventuellt behövs helt ny lagstiftning. Produktionen av digitala tjänster har på senaste tid allt mer gått mot molntjänster, men med dem kan det också uppstå nya pro-

blem bl.a. när det gäller datasekretess och informationssäkerhet. Det här är något som bör beaktas också i lagstiftningen. Annat som man i det sammanhanget kunde titta på är om skyddsbehovet eventuellt ändrats till följd av de rättigheter människor fått i informationssamhället och t.ex. de allt vanligare sociala medietjänsterna och om det behövs lagstiftning mot identitetsstöld.

Den information och de innovationer som informationssamhället är uppbyggt kring kräver behörigt skydd. Skydd behövs också för mer traditionell behandling av data, elektronisk kommunikation och informationsutnyttjande digitala tjänster. Utskottet ser som ett viktigt mål för de närmaste åren att det stiftas en heltäckande, sammanhållen informationssäkerhetslag för informationssamhället. En sådan är nödvändig för att informationssamhället ska utvecklas tryggt och tjänsteinriktat. I den nya lagen kunde man samla alla de viktigaste bestämmelserna om informationsskydd för elektronisk kommunikation och informations- och kommunikationsnät, om integritetsskydd och om dataskydd. Utskottet understryker att förvaltningsgränserna inte får vara något hinder för detta för alla viktigt mål.

Omorganisering av förvaltningen i informationssamhället

Informationssamhällspolitikerna överskrider förvaltningssektorsgränserna. I redogörelsen påpekas det att samordningen av informationssamhället inte gett tillfredsställande resultat, eftersom den verkställande makten saknats. Också under sakkunnigutfrågningen framhölls det att en samordning av informationssamhället inte genererar fullgoda resultat om den verkställande makten saknas och att resurserna för att driva på informationssamhällsprojekt varit knappt tilltagna. För att vi ska nå de föreslagna målen måste de olika sektorerna, oavsett roll och uppgifter, kunna betrakta frågorna som gemensamma, sägs det i redogörelsen.

Utskottet konstaterar att arbetet på att utveckla informationssamhället hittills huvudsakligen skett inom olika sektorer utifrån sektorsanpassa-

de beslut och projekt. På senare år har man försökt förbättra samarbetet och samordningen mellan olika sektorer, men särskilt som resultatstyrningen är förlagd på annat håll låter resultatet vänta på sig. De facto har Finland under de senaste åren fått se sig slagen av många andra länder i en internationell jämförelse.

Framtidsutskottet påpekar att den splittrade it-samhällspolitikerna bör ses mot bakgrund av att beslutsfattandet har spritts över olika förvaltningsområden. Utskottet anser att styrningen av it-samhällspolitikerna bör göras tydligare men att det också behövs en diskussion om vilken roll och ställning informationssamhällspolitikerna ska ha inom statsrådet.

I punkt 383 i redogörelsen står det att vi ska ge alla sektorer inom förvaltningen resultatansvar för att genomföra de digitala strategierna för sina respektive förvaltningsområden och leda in dem under direkt styrning i fråga om den högsta beslutsnivån inom förvaltningen och politiken. Kommunikationsutskottet tycker att åtgärdsinnehållet inte öppnar sig och hade gärna genomgående sett en större konkretion i fråga om måluppfyllelsen. Utskottet ser det som angeläget att man fördomsfritt diskuterar vem som ska bära ansvaret för utvecklingen av informationssamhället.

Informationssamhället kan utvecklas snabbare och redogörelsens mål uppnås bara om de anknyttande uppgifterna och befogenheterna koncentreras till en och samma plats. Som strukturerna ser ut i dag kommer målen i redogörelsen sannolikt inte att nås fullt ut. En snabbare utveckling kräver att vi har en instans som kan fatta beslut om frågor som gäller informationssamhället över nuvarande sektorsgränser. Med tanke på utvecklingen hittills bör resultatstyrningen integreras i denna samlade uppgift så att beslut om finansieringen utgör en del av uppgiften.

Utskottet poängterar att uppgifterna måste omorganiseras radikalt för att utvecklingen ska ske i snabbare takt. Detta är av största vikt för både privat och offentlig sektor. Utskottet menar att utvecklingen kommer att bromsas upp ytterligare om man inte på statsrådsnivå gör en to-

tal översyn av förvaltningsstrukturen för informationssamhällets del.

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner följande ställningstagande med anledning av redogörelsen:

Riksdagen förutsätter att de befogenheter och resursbeslut avseende utveckling av informationssamhället som hittills följt förvaltningsgränserna koncentreras till en instans vid statsrådet.

Utskottets förslag till riksdagens ställningstagande

1. Metoderna för att genomföra projektet för bredband i glesbygden och pro-

jektmålen bör bedömas på nytt i början av nästa valperiod såsom det föreslås i redogörelsen. I bedömningen ska avseende fästas vid kostnadskalkylerna för såväl stamnät som abonnentförbindelser, vilka preciserats efter anbudsförfarandena, eventuella ändringsbehov till följd av teknikutvecklingen samt den tilläggsfinansiering och de nya finansieringsmodeller som i förekommande fall behövs för att nå målen.

2. De befogenheter och resursbeslut avseende utveckling av informationssamhället som hittills följt förvaltningsgränserna bör klart koncentreras till en instans vid statsrådet.

Helsingfors den 15 februari 2011

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Martti Korhonen /vänst
vordf. Saara Karhu /sd
medl. Leena Harkimo /saml
Kalle Jokinen /saml (delvis)
Jyrki Kasvi /gröna
Risto Kuisma /sd
Lauri Kähkönen /sd

Mats Nylund /sv
Pentti Oinonen /saf
Lyly Rajala /saml
Tero Rönni /sd
Janne Seurujärvi /cent
Anne-Mari Virolainen /saml
ers. Reijo Paaajanen /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Juha Perttula.

RESERVATION

Motivering

När utskottet behandlade statsrådets redogörelse Ett produktivt och nyskapande Finland — Digital agenda för åren 2011—2020 framgick det under sakkunnigutfrågningen att kostnaderna för att bygga bredband på den sista tvåkilometerstappen i vissa fall t.o.m. överskridit 10 000 euro. Det betyder att invånarna och företagen i glesbygden inte likabehandlas med invånarna och företagen i tätorter och dessutom att det i vissa fall blir komplett omöjligt för låginkomsttagare att skaffa bredband.

Utskottet pläderar i betänkandet för abonnentförbindelser till ett skäligt pris. Men vem säger

vad ett "skäligt pris" är, eftersom ett skäligt pris är något helt annat för en höginkomsttagare än för en låginkomsttagare.

Förslag

Jag föreslår

att riksdagen ändrar sista meningen i stycke 25 som följer: "Utskottet understryker att det måste gå att få en abonnentanslutning enligt samma principer i hela landet."

Helsingfors den 15 februari 2011

Pentti Oinonen /saf